

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/144/2024
Identifikačné číslo spisu:	6121488806
Dátum vydania rozhodnutia:	23.01.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:6121488806.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu U.S. I., narodeného XX. B. XXXX, S. S., W. XXXX/XX, zastúpeného občianskym združením Centrum správnej pomoci, Galanta, Staničná 1702/10, IČO: 51 412 802, proti žalovaným obchodným spoločnostiam: 1/ Slovenská sporiteľňa, a. s., Bratislava, Tomášikova 48, IČO: 00 151 653, zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária Mária Grochová a partneri s. r. o., Košice, Bočná 10, IČO: 36 863 017, 2/ EOS KSI Slovensko, s. r. o., Bratislava, Prievozská 2, IČO: 35 724 803, zastúpenej advokátskou kanceláriou Remedium Legal, s. r. o., Bratislava, Prievozská 2, IČO: 53 255 739, o určenie, že úver je bezúročný a bez poplatkov, o určenie neprijateľných zmluvných podmienok a o zaplatenie 300 eur, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 7Csp/85/2021, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici 28. februára 2024 sp. zn. 17CoCsp/3/2024, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaným 1/ a 2/ voči žalobcovi priznáva nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „súd prvej inštancie“, alebo „prvoinštančný súd“) uznesením z 03. augusta 2023 č. k. 7Csp/85/2021-261 zastavil konanie (výrok I.) a žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému 1/ a žalovanému 2/ náhradu trov konania v rozsahu 100 % v lehote troch dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o určení výšky náhrady trov konania žalovaného 1/ a žalovaného 2/ (výrok II.).

1.1. Véc posúdil právne podľa ustanovení § 161 ods. 1, ods. 2 a § 230 zákona č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že na základe Zmluvy o splátkovom úvere č. 0435220387 z 09. októbra 2009 (ďalej aj „zmluva o úvere“) uzatvorenej medzi žalobcom ako dlžníkom (spotrebiteľom) a žalovanou 1/ ako bankou (dodávateľom) poskytla žalovaná 1/ žalobcovi bezúčelový spotrebný úver 10.360 eur; následne žalovaná 1/ ako postupca postúpila Zmluvou o postúpení pohľadávok z 24. júna 2019 pohľadávku z predmetného úveru na žalovanú 2/ ako postupníka, čo

písomne oznámila žalobcovi 29. júna 2019; na návrh žalovanej 2/ Okresný súd Banská Bystrica platobným rozkazom sp. zn. 29Up/516/2020 z 30. marca 2020, ktorý nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť 16. mája 2020, zaviazal žalobcu zaplatiť žalovanej 2/ sumu 5.631,93 eura s príslušenstvom titulom neplnenia zo zmluvy o úvere; žalobca podal na súde prvej inštancie žalobu proti žalovanej 1/, ktorej predmetom bolo určenie, že úver zo zmluvy o splátkovom úvere č. 0435220387 z 09. októbra 2009 je bezúročný a bez poplatkov a súčasne určenie neprijateľnosti zmluvných podmienok tejto zmluvy; neskôr podal aj žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia v sume 300 eur voči žalovanej 2/.

1.2. Súd prvej inštancie v rámci skúmania procesných podmienok konania z úradnej povinnosti zistil, že platobným rozkazom Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 29Up/516/2020 z 30. marca 2020 bolo o nárokoch vyplývajúcich z predmetnej zmluvy o úvere rozhodnuté; konštatoval, že je daná nielen totožnosť účastníkov konania, ale aj totožnosť predmetu konania, keď nárok uplatnený v konaní sp. zn. 29Up/516/2020 ako aj v aktuálnom konaní sp. zn. 7Csp/85/2021, vychádzal zo zmluvy o úvere. Poukázal na to, že konanie sa týka tej istej veci a identických osôb aj v prípade, ak vo vzťahu k uplatnenému nároku došlo k zmene nositeľa hmotného práva, napríklad postúpením pohľadávky. Na rozdiel od žalobcu nepovažoval ako rozhodujúcu skutočnosť, že vo veci nekonal sudca, ale rozhodoval vyšší súdny úradník, nakoľko platná právna úprava umožňuje, aby platobný rozkaz vydal súd, za ktorý pri jeho vydaní koná vyšší súdny úradník; v tejto súvislosti prvoinštančný súd zdôraznil, že ak žalobca nesúhlasil s vydaným platobným rozkazom, mal možnosť podať voči nemu odpor, ktorého podaním by sa platobný rozkaz zrušil a súd by vo veci nariadil pojednávanie, na ktorom by boli preskúmané všetky uvádzané tvrdenia žalobcu.

1.3. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že konaním právoplatne skončeným na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 29Up/516/2020 ide vo vzťahu k prejednávánemu sporu o prekážku právoplatne rozhodnutej veci, ktorá je neodstrániteľná; argumentoval tým, že v konaní vedenom Okresným súdom Banská Bystrica pod sp. zn. 29Up/516/2020 bolo právoplatne rozhodnuté o žalobe na plnenie, keď predpokladom tohto rozhodnutia bolo prejudiciálne posúdenie (určenie) práva alebo právneho vzťahu a následne bolo právoplatne rozhodnuté o povinnosti plniť, a teda výrok platobného rozkazu tvorí prekážku právoplatne rozhodnutej veci vo vzťahu k neskôr podanej určovacej žalobe medzi tými istými účastníkmi konania vo vzťahu k tomu istému skutku, ktorý už bol predbežne právne kvalifikovaný v rozsudku na plnenie. Mal za to, že výrok platobného rozkazu tvorí prekážku právoplatne rozhodnutej veci aj vo vzťahu k neskôr podanej žalobe na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktorým má byť plnenie titulom právoplatného platobného rozkazu medzi tými istými sporovými stranami; v nadväznosti na uvedené súd prvej inštancie poukázal na judikované rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky R 110/2003, ktorého právna veta znie: „Právoplatný rozsudok o žalobe na plnenie vytvára z hľadiska identity predmetu konania prekážku veci rozsúdenej pre konanie o žalobe na určenie, či tu právo alebo právny vzťah je alebo nie je, vychádzajúcej z rovnakého skutkového základu (z rovnakého skutku).“ Na základe uvedeného súd prvej inštancie začaté konanie pre prekážku právoplatne rozhodnutej veci v zmysle § 161 ods. 1 a 2, § 230 CSP zastavil a meritórne sa ďalej nezaoberal tvrdeniami žalobcu o bezúročnosti a bezpoplatkovosti úverovej zmluvy, neprijateľnými zmluvnými podmienkami, ani obranou žalovanej spočívajúcej v nepripustnosti retroaktívnej aplikácie právnych predpisov. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1, ods. 2 CSP.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu uznesením z 28. februára 2024 sp. zn. 17CoCsp/3/2024 uznesenie súdu prvej inštancie ako vecne správne v zmysle § 387 ods. 1, ods. 2 CSP potvrdil (výrok I.), žalovanej 1/ náhradu trov odvolacieho konania proti žalobcovi nepriznal (výrok II.) a žalobcovi uložil povinnosť nahradiť žalovanej 2/ trovy odvolacieho konania v rozsahu 100 % (výrok III.). Odvolací súd po konštatovaní správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, na zdôraznenie jeho správnosti doplnil, že o prekážku právoplatne rozhodnutej veci (res iudicata) ide vtedy, keď v obidvoch konaniach ide o totožný spor, t. j. spor, ktorý sa týka (1) totožných strán, (2) totožného predmetu konania a (3) totožných skutkových okolností, od ktorých sa odvodzuje uplatnený nárok. Ak bola medzi stranami s konečnou platnosťou vyriešená otázka hmotnoprávneho vzťahu, súd v inom (novom) súdnom konaní nemôže posudzovať danú otázku inak s tým, že je viazaný

iba výrokom rozhodnutia, nie jeho odôvodnením (sp. zn. 3Cdo/115/2016). Pri svojom rozhodovaní vychádzal zo stabilnej judikatúry, v zmysle ktorej právoplatný rozsudok o žalobe na plnenie vytvára z hľadiska identity predmetu konania prekážku rozsúdenej veci pre konanie o žalobe na určenie, či tu právo alebo právny vzťah je, alebo nie je, vychádzajúcej z rovnakého skutkového základu (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/100/2001 z 28. mája publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov SR pod značkou R 110/2003) a poukázal na fakt, že vo vzťahu k prekážke právoplatne rozhodnutej veci existuje rozsiahla a konštantná judikatúra najvyššieho súdu (sp. zn. 2Cdo/71/2012, 4Obdo/69/2022, 2Cdo/41/2021), ktorej sa držal aj súd prvej inštancie, a preto neprisvedčil odvolacím námietkam žalobcu.

2.1. Uviedol, že prvoinštančný súd sa v napadnutom rozhodnutí dôkladne vysporiadal s námietkami žalobcu ohľadom toho, že platobný rozkaz vydal vyšší súdny úradník (a nerozhodoval sudca). S predmetným odôvodnením sa odvolací súd plne stotožnil a súhlasil aj s názorom, že upomínací súd pred vydaním platobného rozkazu sp. zn. 29Up/516/2020 musel ex offo posúdiť obligatórne náležitosti spotrebiteľskej zmluvy, neprijateľné zmluvné podmienky, predčasnú splatnosť úveru, postúpenie pohľadávky a pod; v tejto súvislosti priblížil, že len samotná skutočnosť, že v platobnom rozkaze nie je uvedené odôvodnenie skúmania takýchto náležitostí a zmluvných podmienok, neznamena, že navrhovateľom na vydanie platobného rozkazu osvedčený skutkový stav nebol podrobený súdnej kontrole.

2.2. Nesúhlas žalobcu s rozhodnutím súdu vo veci sp. zn. 29Up/516/2020 je bez právneho významu, nakoľko zákon č. 307/2016 Z. z. o upomínanom konaní a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 307/2016 Z. z.“) stanovil žalovanému subjektu (v tomto konaní žalobcovi) možnosť v konaní sa brániť proti vydanému platobnému rozkazu podaním odporu, v rámci ktorého mohol namietat všetky ním tvrdené skutočnosti, ktoré sú predmetom tejto žaloby (sp. zn. 7Csp/85/2021), ktorý však žalobca nevyužil, a preto po nadobudnutí právoplatnosti platobného rozkazu, ktorým bolo rozhodnuté o povinnosti plniť už nemôžu byť tieto otázky bez ďalšieho opätovne posudzované v inom konaní pre prekážku právoplatne rozhodnutej veci (keďže už raz boli predmetom súdneho prieskumu).

2.3. Odvolací súd v nadväznosti na hľadisko posúdenia danosti prekážky právoplatne rozhodnutej veci (res iudicata) mal za nepochybné, že v oboch konaniach vedených pred Okresným súdom Banská Bystrica ide o spor totožných strán, ktorý vychádza z toho istého skutkového základu s tým, že z ničoho nevyplýva, že by došlo k právne relevantnej zmene skutkových okolností oproti konaniu sp. zn. 29Up/516/2020. Pre úplnosť záverom ešte skonštatoval, že odvolanie žalobcu obsahuje aj skutočnosti, ktoré nemajú súvis s otázkami, ktoré bolo potrebné riešiť v odvolacom konaní a to najmä poukaz na vecnú legitimáciu žalovanej 2/, neplatnosť zmluvy o postúpení pohľadávky, či to, že pri poskytnutí úveru v sume 10.360 eur ho mal veriteľ ukrátiť o sumu 189,17 eura, ktorými tvrdeniami sa nezaoberal, nakoľko neboli z hľadiska skúmania splnenia procesných podmienok relevantné. Akcentoval záver, že právoplatný platobný rozkaz na peňažné plnenie (sp. zn. 29Up/516/2020) vytvára prekážku právoplatne rozhodnutej veci voči žalobe o určenie, že spotrebiteľský úver je bezúročný a bez poplatkov, o určenie neprijateľných zmluvných podmienok a o vydanie bezdôvodného obohatenia v aktuálnom konaní. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie s poukazom na ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP. V dôvodoch dovolania podrobne rozoberal skutkový a právny stav sporu, pričom jeho námietka podľa § 420 písm. f) CSP atakovala jadro rozhodnutia, spočívajúce v zastavení konania pre res iudicata, ktoré je z pohľadu žalobcu odmietnutím spravodlivosti. Súd nižších inštancií mali zabezpečiť spravodlivú ochranu práv za použitia základných princípov CSP vyjadrených v čl. 2, čl. 3, inak konali výlučne formálne, nerešpektujúce princípy materiálneho právneho štátu a rezignovali na princíp efektívnej ochrany spotrebiteľa.

3.1. Ďalšia dovolacia argumentácia žalobcu spočívala v kritike odôvodnenia napadnutého rozhodnutia

odvolacieho súdu pre jeho nepreskúmateľnosť a nedostatok dôvodov, kedy sa súd prvej inštancie uspokojivým spôsobom nezaoberal argumentáciou žalobcu, ktorá si vyžadovala špecifickú odpoveď. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu sa nezaoberalo podstatnými vyjadreniami žalobcu prednesenými na súde prvej inštancie (namietaným zosplatnením úveru, bez úročnosťou a bez poplatkovosťou úveru a neprijateľnými podmienkami), s ktorými sa v odôvodnení rozhodnutia prvoinštančný súd nevysporiadal (§ 387 ods. 3 CSP). Dovolateľ nesúhlasil s tézou o prekážke právoplatne rozhodnutej veci, keďže neexistuje žiadny dôkaz o skúmaní zmluvných podmienok v spotrebiteľskej zmluve o úvere a z konania o návrhu na vydanie platobného rozkazu nič nenasvedčuje, že by sa upomínací súd zaoberal s porušeniami veriteľa (žalovanej 1/), obchádzaním zákona alebo konaním v rozpore s kogentnými ustanoveniami Občianskeho zákonníka.

3.2. Dovolateľ predostrel rozsiahlu judikatúrnu koláž Ústavného súdu Slovenskej republiky nesúvisiacich s prejednávanou vecou a v spojení s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 CSP uviedol, že o poskytnutí úveru zníženého o poplatok za spracovanie úveru už dovolací súd rozhodoval a preto sa oba nižšie súdy odklonili od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, podľa ktorého suma poplatku odrátaného od výšky úveru v úverovej zmluve nie je úverom; úverom je skutočne poskytnutá suma spotrebiteľovi, ktorá mu bola daná k dispozícii a od ktorej sumy sa odvíja RPMN a úroky. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby dovolací súd uznesenia súdov nižších inštancií zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Dovolateľ súčasne navrhol odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia. Podľa § 444 ods. 1 CSP dovolací súd môže na návrh odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa. Dovolací súd však v konkrétnej veci nezistil splnenie podmienok pre odklad vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia podľa ustanovenia § 444 ods. 1 CSP a v súlade s ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie. Uvedený procesný postup z ústavnoprávneho hľadiska považuje za udržateľný aj Ústavný súd Slovenskej republiky (m. m. IV. ÚS 158/2022, IV. ÚS 442/2022).

5. Žalovaná 1/ vo vyjadrení k dovolaniu rozviedla dôvody, pre ktoré nesúhlasila s dovolacími dôvodmi žalobcu; k dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 CSP namietala neprípustnosť dovolacieho prieskumu s poukazom na § 421 ods. 2 CSP, keďže dovolanie smeruje proti uzneseniu, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu o zastavení konania podľa § 357 písm. a) CSP. Súdy nižších inštancií sa dôkladne zapodievali existenciou tzv. negatívnej procesnej podmienky v podobe prekážky právoplatne rozhodnutej veci a vo svojich rozhodnutiach presvedčivo objasnili, prečo bráni meritórnemu prejednávaniu procesných nárokov žalobcu a odkázala na viaceré rozhodnutia Súdneho dvoru Európskej únie, že ochrana spotrebiteľa nie je absolútna (napr. rozsudok vo veci C-421/14 - Banco Primus, bod 47). Ani požiadavka, aby súd konal aktívne a nezávisle od samotných strán sporu, nemôže v plnej miere nahradiť úplnú nečinnosť dotknutého spotrebiteľa (napr. rozsudok vo veci C-40/08 - Asturcom Telecomunicaciones, bod 47.). Žiadala dovolanie v celom rozsahu odmietnuť.

6. Pokiaľ ide o prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, žalovaná 2/ vo vyjadrení k dovolaniu neidentifikovala v procese, odôvodnení, argumentácie súdu, či v čomkoľvek inom, žiadne pochybenia na strane vo veci konajúcich súdov; mala za to, že napadnuté rozhodnutia sú odôvodnené v súlade s rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít, sú zrozumiteľné pre odbornú i laickú verejnosť, sú preskúmateľné a napokon i predvídateľné. V danej veci nedošlo k porušeniu spravodlivého procesu na úkor žalobcu, ktorý žiadne porušenie spravodlivého procesu ani nekonkretizoval. Z týchto dôvodov žiadala dovolanie žalobcu odmietnuť (§ 447 a nasl. CSP).

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“ resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie nie je procesne prípustné a treba ho odmietnuť. Na stručné odôvodnenie v zmysle § 451 ods.

3 veta prvá CSP dovolací súd uvádza nasledovné:

8. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Dovolateľ mal za to, že v danom prípade je naplnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP.

9.1. Nesprávnosť právneho posúdenia veci videl v tom, že mu ako spotrebiteľovi bol poskytnutý úver 10.170,83 eura, t. j. v nižšej sume ako bola dohodnutá v zmluve o úvere (10.360 eur); ak by súdy zmluvu o úvere podrobili prieskumu, tak by zistili, že úver nebol poskytnutý v plnej výške. S prihliadnutím na nesprávne uvedenú RPMN mali posúdiť úver za bez úročný a bez poplatkov. Mal za to, že keďže výzva z 27. januára 2018 a Oznámenie o vyhlásení mimoriadnej splatnosti z 28. februára 2018 boli prílohou žaloby a návrhu na vydanie platobného rozkazu v upomínacom konaní, súdy boli povinné v zmysle (kogentných) ustanovení § 53 ods. 9 a § 565 Občianskeho zákonníka rozhodnúť, že mimoriadna splatnosť úveru nenastala, a nemohlo nastať ani platné postúpenie pohľadávky na žalovanú 2/. Nižšie súdy sa mali odkloniť od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, podľa ktorého suma poplatku odrátaného od výšky úveru v úverovej zmluve nie je úverom; úverom je skutočne poskytnutá suma spotrebiteľovi, ktorá mu bola daná k dispozícii a od ktorej sumy sa odvíja RPMN a úroky.

10. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

11. Podľa § 421 ods. 2 CSP dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) CSP. Ustanovenie § 421 ods. 2 CSP je vo vzťahu k § 421 ods. 1 CSP osobitným ustanovením (lex specialis). V ustanovení § 357 písm. a) CSP je odvolanie prípustné proti uzneseniu súdu prvej inštancie o zastavení konania. Keďže v danom prípade je dovolací prieskum a priori vylúčený podľa § 421 ods. 2 CSP v spojení s § 357 písm. a) CSP, dovolací súd sa námietkami dovolateľa smerujúcimi proti nesprávnemu právnomu posúdeniu veci meritórne nezaoberal.

12. Žalobca uplatnil dovolací dôvod aj v zmysle § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Dovolateľ atakoval jadro rozhodnutia o zastavení konania pre prekážku res iudicata, ktoré je z pohľadu žalobcu odmietnutím spravodlivosti; namietal neadekvátny postup súdov nižších inštancií, ktoré nezabezpečili spravodlivú ochranu práv za použitia základných princípov CSP vyjadrených v čl. 2 a 3, konali výlučne formálne, nerešpektujú princípy materiálneho právneho štátu, rezignujú na princíp efektívnej ochrany spotrebiteľa a teda, že v konkrétnych okolnostiach veci neboli splnené procesné podmienky na zastavenie konania; postup súdov nižších inštancií z hľadiska hodnotenia právneho posúdenia veci označil za nesprávny.

14. Dovolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP) konštatuje, že predmetom konania sp. zn. 29Up/516/2020 bol žalovanou 2/ uplatnený nárok na zaplatenie peňažnej sumy 5.631,93 eura s príslušenstvom titulom neplnenia zmluvy o úvere žalobcom; žalobcovi bol ako spotrebiteľovi na základe zmluvy o úvere uzavretej so žalovanou 1/ ako dodávateľom poskytnutý úver v

sume 10.360 eur, ktorú pohľadávku žalovaná 1/ postúpila zmluvou o postúpení pohľadávok č. 059/2019/CE z 24. júna 2019 na žalovanú 2/. Okresný súd Banská Bystrica platobným rozkazom sp. zn. 29Up/516/2020 z 30. marca 2020, ktorý nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť 16. mája 2020, uložil žalobcovi povinnosť zaplatiť žalovanej 2/ sumu 5.631,93 eura s príslušenstvom; v aktuálne posudzovanom spore sa žalobca voči žalovanej 1/ domáha určenia, že spotrebiteľský úver poskytnutý na základe zmluvy o splátkovom úvere č. 0435220387 z 09. októbra 2009 uzatvorenej medzi žalobcom a žalovanou 1/ je bezúročný a bez poplatkov a určenia neprijateľných zmluvných podmienok tejto zmluvy, a voči žalovanej 2/ si nárokuje vydanie bezdôvodného obohatenia 300 eur (titulom plnenia z platobného rozkazu).

15. Najvyšší súd už v judikátoch R 23/1994 a R 4/2003 (ďalej v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/41/2000, 2Cdo/119/2004, 3Cdo/108/2004, 3Cdo/231/2008, 4Cdo/20/2001, 5Cdo/434/2012, 6Cdo/107/2012, 7Cdo/142/2013, 3Cdo/98/2015) vydaných do 30. júna 2016 považoval za prípad odňatia možnosti konať pred súdom postup súdu, ktorý sa z určitého dôvodu odmietol zaoberať meritom veci (odmietol podanie alebo konanie zastavil alebo odvolací súd odmietol odvolanie), hoci procesné predpoklady pre taký postup neboli dané. Nová právna úprava (CSP) na samej podstate uvedeného nič nezmenila; postup súdu, keď zastavil konanie, hoci pre také rozhodnutie neboli splnené zákonné podmienky, treba považovať za nesprávny, ktorým sa strane znemožňuje realizácia jej patriacich procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. So zreteľom na uvedené dovolací súd skúmal, či zastavenie konania vykazovalo znaky procesného postupu znemožňujúceho strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP.

16. Podľa § 230 CSP ak sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať a rozhodovať znova.

16.1. V zmysle § 161 ods. 1 CSP ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (procesné podmienky).

17. Negatívna stránka materiálnej právoplatnosti sa prejavuje ako nezmeniteľnosť rozhodnutia a spôsobuje tzv. prekážku právoplatne rozhodnutej veci (*impedimentum rei iudicatae*) a to znamená, že o tej istej veci, o ktorej sa už raz právoplatne rozhodlo, nemožno rozhodovať opäť. Ide o procesné vyjadrenie ústavnoprávnej zásady *ne bis in idem*, teda nikdy nie dvakrát o tej istej veci. Existencia prekážky právoplatne rozhodnutej veci tvorí neodstrániteľnú vadu konania, na ktorú je súd povinný prihliadať *ex officio*. Len čo súd zistí existenciu tejto prekážky, vedie to k zastaveniu konania vo forme uznesenia, proti ktorému je prípustné odvolanie. Táto prekážka nastáva predovšetkým vtedy, ak sa má v novom konaní prejednať tá istá vec. O totožnosť veci ide vtedy, ak je daná totožnosť účastníkov konania a predmetu konania vyplývajúceho z rovnakých skutkových dôvodov a ak ide o to isté plnenie (*petit*), o ktorom už bolo právoplatne rozhodnuté. Pritom nie je významné, či rovnaké osoby majú v novom konaní rovnaké alebo rozdielne procesné postavenie (či ten, kto bol v skoršom konaní žalobcom, je žalobcom aj v novom konaní alebo má postavenie žalovaného, resp. či ten, kto v skoršom konaní vystupoval ako žalovaný, má alebo nemá v novom konaní procesné postavenie žalovaného). Konanie sa týka tých istých osôb aj v prípade, ak v novom konaní vystupujú právni nástupcovia pôvodných účastníkov konania (či už z dôvodu univerzálnej alebo singularnej sukcesie). Ten istý predmet konania je daný vtedy, ak ten istý nárok alebo stav vymedzený žalobným *petitom* vyplýva z rovnakých skutkových tvrdení, z ktorých bol uplatnený (t. j. ak vyplýva z rovnakého skutku). Pre posúdenie, či je daná prekážka veci právoplatne rozhodnutej, nie je významné, ako súd po právnej stránke posúdil skutkový dej, ktorý bol predmetom pôvodného konania. Prekážka veci právoplatne rozhodnutej je daná aj vtedy, pokiaľ určitý skutkový dej (skutok) bol po právnej stránke v pôvodnom konaní posúdený nesprávne alebo neúplne (a tiež inak). O prekážku právoplatne rozhodnutej veci nejde v prípadoch, ak si súd určitú otázku v konaní posúdil prejudiciálne. Prejudiciálna otázka a jej posúdenie nesmie byť nikdy poňaté do výroku súdneho rozhodnutia, keďže výrok súdneho rozhodnutia je jedinou časťou rozsudku, ktorá nadobúda právoplatnosť, prejudiciálne posúdená otázka, ktorá sa prejavuje iba v odôvodnení rozsudku, nemôže tvoriť prekážku právoplatne rozhodnutej veci. Výnimku tvorí situácia, keď bolo právoplatne rozhodnuté o žalobe na plnenie, ktorého predpokladom bolo prejudiciálne posúdenie (určenie) práva

alebo právneho vzťahu. Ak bolo právoplatne rozhodnuté o povinnosti plniť, či už kladne alebo záporne (či sa žalobe vyhovel alebo bola zamietnutá), tvorí výrok takéhoto rozsudku prekážku právoplatne rozhodnutej veci vo vzťahu k určovacej žalobe medzi tými istými účastníkmi konania vo vzťahu k tomu istému skutku, ktorý už bol predbežne právne kvalifikovaný v rozsudku na plnenie. Naopak to však neplatí. Teda právoplatný rozsudok o určovacej žalobe netvorí automaticky prekážku právoplatne rozhodnutej veci voči žalobe na plnenie. Právoplatným rozsudkom o určení práva či právneho vzťahu sa ešte nerozhodlo o povinnosti plniť z tohto práva alebo právneho vzťahu. Preto je žaloba na plnenie v týchto prípadoch prípustná. Prekážka právoplatne rozhodnutej veci sa vzťahuje i na rozhodnutia vydané v rozhodcovskom konaní, v priestupkovom konaní, či v adhéznom konaní trestnom (Komentár Občiansky súdny poriadok Števček/Ficová a kolektív), (porov. sp. zn. 5Obdo/44/2011, sp. zn. 5Cdo/115/2012, sp. zn. 3MCdo/8/2013). Ak bolo právoplatne rozhodnuté o povinnosti plniť, tvorí výrok takéhoto rozsudku prekážku právoplatne rozhodnutej veci vo vzťahu k určovacej žalobe aj podľa uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/100/01, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov pod R 110/2003, podľa ktorého právoplatný rozsudok o žalobe na plnenie vytvára z hľadiska identity predmetu konania prekážku veci rozsúdenej pre konanie o žalobe na určenie, či tu právo alebo právny vzťah je alebo nie je, vychádzajúc z rovnakého skutkového základu. Z hľadiska postupu súdu nie je rozhodujúce, či sa určovacou žalobou žalobca domáha určenia existencie práva alebo určenia neplatnosti zmluvného dojednania. Obdobne sa k tejto problematike stavia aj aplikačná prax v Českej republike, napríklad v uznesení Ústavného súdu Českej republiky zo 07. januára 1994 sp. zn. IV. ÚS 2/1993, podľa ktorého právoplatné rozhodnutie o žalobe na plnenie predstavuje vždy takú prekážku veci právoplatne rozsúdenej pre žaloby na určenie už z toho dôvodu, že ním bola súčasne posúdená existencia či neexistencia určitého právneho vzťahu alebo práva, z ktorého bolo žalované plnenie.

18. Z hľadiska posúdenia danosti prekážky res iudicata je nepochybné, že konaním právoplatne skončeným na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 29Up/516/2020 ide vo vzťahu k prejednávaniu sporu o prekážku právoplatne rozhodnutej veci, nakoľko bolo právoplatne rozhodnuté o žalobe na plnenie; predpokladom tohto rozhodnutia bolo prejudiciálne posúdenie (určenie) práva alebo právneho vzťahu, došlo s konečnou platnosťou k vyriešeniu otázky hmotnoprávneho vzťahu a následne bolo právoplatne rozhodnuté o povinnosti plniť. A teda výrok platobného rozkazu tvorí prekážku právoplatne rozhodnutej veci vo vzťahu k neskôr podanej určovacej žalobe medzi tými istými účastníkmi konania vo vzťahu k tomu istému skutku, ktorý už bol predbežne právne kvalifikovaný v rozsudku na plnenie. V oboch konaniach ide o vec tých istých strán sporu, vychádzajúcu z toho istého skutkového základu.

19. Z hľadiska ustanovenia § 230 CSP pritom nie je podstatné, že žalovanej 2/ bolo priznané plnenie na podklade platobného rozkazu. Platobný rozkaz má takisto účinky právoplatného rozsudku, preto nie je možné pripustiť situáciu, aby jedno rozhodnutie najskôr právoplatne priznalo žalobcovi právo na určité plnenie a následne iné súdne rozhodnutie deklarovalo, že právny základ toho istého právoplatne priznaného plnenia daný nie je. Ak bolo právoplatne rozhodnuté o povinnosti plniť, výrok takéhoto rozhodnutia tvorí prekážku právoplatne rozhodnutej veci vo vzťahu k určovacej žalobe medzi tými istými účastníkmi konania vo vzťahu k tomu istému skutku, ktorý už bol predbežne právne kvalifikovaný v rozsudku na plnenie.

19.1. A pretože z obsahu spisu nevyplýva, že by došlo k právne relevantnej zmene skutkových okolností oproti konaniu sp. zn. 29Up/516/2020, sumarizujúc vyššie uvedené oprávňuje dovolací súd zduplikovať názor, že vydaný právoplatný platobný rozkaz pod sp. zn. 29Up/516/2020, ktorým bolo rozhodnuté o žalobe na plnenie, vytvára prekážku právoplatne rozhodnutej veci voči žalobe o určenie, že spotrebiteľský úver je bezúročný a bez poplatkov, o určenie neprijateľných zmluvných podmienok a o vydanie bezdôvodného obohatenia v aktuálnom konaní (porovnaj nielen niekoľkokrát spomínaný R 110/2003, ale aj rozhodnutia sp. zn. 4Cdo/298/2020, 2Cdo/41/2021, 5Cdo/18/2022 a uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky II. ÚS 305/2023).

20. Dovolací súd sa stotožňuje so závermi súdov nižších inštancií, že v každom spotrebiteľskom spore,

teda aj v spore vyvolanom žalobou na plnenie alebo návrhom na vydanie platobného rozkazu prejednávanej v upomínacom konaní, súd ex offio skúma ako tzv. prejudiciálne (predbežné) otázky obligatorne náležitosti spotrebiteľskej zmluvy, neprijateľné zmluvné podmienky, resp. či je úver bezúročný a bez poplatkov, platnosť zosplatnenia úveru, platnosť postúpenia pohľadávky, či otázku premlčania práva, preto po nadobudnutí právoplatnosti platobného rozkazu už nemôžu byť tieto otázky bez ďalšieho posudzované opätovne v žiadnom inom konaní pre prekážku právoplatne rozhodnutej veci.

20.1. Dovolacia argumentácia žalobcu odkazom na závery uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PLz. ÚS 1/2022 z 15. júna 2022 je kontraproduktívna, lebo naopak, podporuje správnosť postupu nižších súdov; ako akcentoval Ústavný súd Slovenskej republiky, ustanovenie § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku je nevyhnutné interpretovať tak, že aj keď v konaní o vydanie platobného rozkazu bolo možné namietat' alebo preskúmať neprijateľné zmluvné podmienky, ale právomoc na vydanie platobného rozkazu bola zverená vyššiemu súdnemu úradníkovi a vyšší súdny úradník platobný rozkaz vydal, možnosť podania odporu bola limitovaná lehotou 15 dní od doručenia platobného rozkazu a právna úprava vyžadovala, aby spotrebiteľ odpor vecne odôvodnil - otvára to priestor na ex offio kontrolu existencie neprijateľných zmluvných podmienok v štádiu vykonávacieho konania.

20.2. V praxi to znamená, že všeobecnému súdu v exekučnom konaní prináleží skúmať exekučný titul - platobný rozkaz vydaný vyšším súdnym úradníkom z hľadiska posúdenia dôvodnosti vymáhania nároku, ktorý má pôvod v spotrebiteľskej zmluve, teda skúmať, či spotrebiteľská zmluva neobsahuje neprijateľné zmluvné podmienky a či netrpí vadami, ktoré majú vplyv na nárok vymáhaný v exekučnom konaní.

20.3. Z vyššie uvedených dôvodov má žalobca (povinný v exekučnom konaní) k dispozícii zákonné prostriedky ochrany svojich práv v exekučnom konaní, spočívajúce v povinnosti exekučného súdu vecne preskúmať exekučný titul t. j. právoplatný platobný rozkaz Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 29Up/516/2020 z 30. marca 2020 (neprijateľnosť zmluvných podmienok, ktoré majú vplyv na vymáhaný nárok).

21. Pokiaľ žalobca podrobil kritike kvalitu odôvodnení rozhodnutí nižších súdov, dovolací súd uvádza, že nič nenasvedčuje tomu, že by súdy nižších inštancií svoje rozhodnutia odôvodnili spôsobom, ktorým by založili procesnú vadu zmatocnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. V predmetnej veci sú v dovolaní napadnutom rozhodnutí (obsah ktorého nemožno posudzovať izolovane od rozsudku súdu prvej inštancie, lebo prvoinštančné a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok - m. m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08) zreteľne vysvetlené jeho podstatné dôvody, uvedené ustanovenia, ktoré súd aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery, ako i vysvetlené právne úvahy, ktorými sa pri rozhodovaní riadil. Odvolací súd nemal povinnosť reagovať na tzv. podstatné tvrdenia uvádzaných žalobcom v odvolaní (vecná legitimáciu, neplatnosť zmluvy o postúpení pohľadávky, ukrátenie veriteľa o 189,17 eura pri poskytnutí úveru), resp. nemusel prihliadnuť ani na vyjadrenia žalobcu na súde prvej inštancie [zosplatnenie úveru, bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru, neprijateľné podmienky (§ 387 ods. 3 CSP)], pretože z hľadiska skúmania splnenia procesných podmienok a jeho výsledok v existencii prekážky právoplatne rozhodnutej veci, tieto neboli vôbec relevantné; sumárne išlo o skutočnosti, ktoré nemajú súvis s otázkami, ktoré bolo potrebné riešiť v odvolacom konaní.

22. Na uvedenom základe dovolací súd dospel k záveru, že procesný postup súdov, ktoré konali v zmysle ustanovení a zásad Civilného sporového poriadku nemožno považovať za porušenie práva na spravodlivý proces. Napadnuté rozhodnutie sa nevymyká nielen zo zákonného, ale ani z ústavnoprávneho rámca a žalobca neopodstatnene namieta, že mu odvolací súd (príp. súd prvej inštancie) nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

23. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

24. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.